

УДК 37:792:37.036+(371.623.8:792)

МОЖЛИВОСТІ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ТЕАТРУ-СТУДІЇ

Н. О. Барвіна

Статтю присвячено питанню визначення можливостей театральної педагогіки в процесі художньо-естетичного виховання студентів – учасників університетської театральної студії. Зроблена спроба розкрити змістовні основи таких понять і явищ, як «виховання студентів», «художньо-естетичне виховання», «розвиток», «театральне мистецтво», «театральна педагогіка», «театральні методи», «театральна студія». Проаналізовано основні дослідження, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Підкреслено важливість художньо-естетичної виховання людини XXI століття. Розвиток особистості визнано головною концепцією виховання засобами театрального мистецтва. Визначено характер «художнього» та «естетичного» та їхню роль у культурному вихованні. З'ясовано функцію мистецтва у вихованні творчої складової особистості. Розглянуто проблему раціональної організації навчально-виховного процесу, метою якого є художньо-естетичне виховання. Університетську театральну студію розглянуто як найкраще середовище для культурного і творчого розвитку студентів. Театральну педагогіку з її необмеженим виховним потенціалом визнано активним засобом виховання, всебічного розвитку особистості у процесі навчання у ВНЗ, що відбувається через сценічні методи та творчі дії. Визначено головні риси театральної педагогіки та її загальні методи, які сприяють стимуляції процесу навчання та виховання. Згадано педагогічні та психологічні установки, необхідні для продуктивної роботи театральної студії. Наголошено на доречності використання принципів всіх існуючих на сьогодні театральних систем та можливості імплементації основних положень методу професійної сценічної діяльності, акторської гри. Зроблено висновки і заплановано напрями подальших досліджень автора.

Ключові слова: виховання, художньо-естетичне виховання, розвиток, творча діяльність, театральне мистецтво, театральна педагогіка, театральні методи, театральна студія, студент.

Наскільки живе відтворення діє сильніше, ніж мертва буква і холодний переказ, настільки сцена справляє більш глибоке і тривале враження, ніж мораль і закони.

Йоганн Фрідріх Шиллер

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. В умовах соціально-економічних, технологічних, політичних, культурних змін, характерних для сучасного суспільства, питання особистісного становлення, створення оновленої системи духовно-культурних цінностей, сприяння художньо-естетичному, творчому розвитку особистості є однією з домінант концепції виховання Людини XXI століття. Відповідно, ідея значущості культурної складової у вихованні високоморального, духовно багатого, творчо активного молодого покоління визнається найважливішою в сучасній гуманітарній парадигмі вищої освіти.

Тобто вищому навчальному закладу належить важлива функція: не лише підготувати високопрофесійного фахівця, здатного до інноваційних пошуків та їхнього практичного втілення в певній галузі науки і виробництва, але й культурного, інтелігентного, креативного носія людських цінностей – представника науково-культурної еліти суспільства.

На сьогодні існує багато методів, форм та видів роботи, що сприяють культурному вихованню студентів вищих навчальних закладів. Важлива складова загальної педагогіки – театральна педагогіка як цілісна система освіти та виховання, що організована за законами творчої дії та імпровізації, грає важливу роль в розвитку художньо-естетичної культури особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Для дослідження можливостей театральної педагогіки в вихованні студентів в умовах театру-студії необхідно проаналізувати змістовні основи таких понять і явищ, як «виховання студентів», «художньо-естетичне виховання», «розвиток», «театральне мистецтво», «театральна педагогіка», «театральні методи».

Використання елементів театральної дії почалося в навчальних закладах України ще в XVII-XVIII ст. В тогочасних театральних постановках були задіяні і студенти, і викладачі. Важлива роль у впровадженні театральної педагогіки в процес навчання належить видатному українському письменнику-філософу Г. Сковороді, який під час своїх лекцій на пленері використовував метод драматизованого діалогу

(за Сократом), а також великому українському педагогу В. Сухомлинському, який з успіхом застосував цю режисерську практику у своїй роботі.

Роль мистецтва як одного із головних інструментів виховання і театрального мистецтва, зокрема, у різні часи привертала увагу таких видатних філософів, психологів і культурологів, як М. Бахтін, Л. Виготський, Г. Гегель, Д. Дідро, Я. Коменський, І. Кон, М. Каган, Т. Лессінг, Р. Штайнер. Проблему виховного впливу сценічного мистецтва на особистість, її почуття, емоції, розум та поведінку вивчали видатні теоретики культури: Б. Алперс, С. Образцов, Л. Шпет, М. Царьов та ін., відомі практики – театральні режисери та актори Ю. Бонді, Б. Брехт, О. Брянцев, В. Немирович-Данченко, В. Мейєрхольд, Н. Сац та ін.

Значний внесок у розвиток класичної театральної педагогіки на початку ХХ ст. зробили видатні діячі театру: М. Щепкін, В. Давидов, К. Варламов, О. Ленський, В. Немирович-Данченко і, безумовно, автор найвідомішої у світі системи акторської гри К. Станіславський. Особливо важливими в контексті дослідження імплементації засобів театральної педагогіки у процесі виховання є твори В. Абрамяна, Ш. Амонашвілі, О. Булатової, П. Єршова, І. Зязюна, Є. Ільїна, В. Кан-Калік, Б. Лихачова, А. Макаренка, В. Сухомлинського, К. Ушинського, В. Шаталова.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Необхідно зазначити, що більшість згаданих вище досліджень зосереджена на дитячому та підлітковому періодах виховання. На нашу думку, аналіз можливостей театральної педагогіки в художньо-естетичному вихованні студентів ВНЗ, імплементація її методів в середовищі університетської театральної студії є не менш важливими, оскільки це сприяє розширенню загального та художнього кругозору студентів, збагаченню естетичних почуттів, розширенню спектру емоцій, розвитку художнього смаку.

Мета статті. Метою статті є спроба розглянути можливості театральної педагогіки в процесі художньо-естетичного виховання студентів – учасників театру-студії, підтвердити важливість впливу театрального мистецтва на всебічний розвиток особистості та доречність застосування театральних методів в середовищі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відомо, що виховання як багатогранний процес сприяння розвитку особистості починається з моменту її народження і триває протягом всього життя. Безліч складових і факторів впливають на психологічний, соціальний, моральний, культурний стан людини. Прагнення людини творити, духовно збагачуватися не з'являються самі по собі. Ці потреби зароджуються, розвиваються та

міцніють в процесі соціально-культурного дорослішання особистості та стають необхідною, а іноді навіть домінуючою складовою життя.

Видатний вчений-педагог, академік Г. Шевченко розглядає виховання як «процес олюднення, окультурення людини, яка на основі прийняття загальнолюдських і національних цінностей, цінностей національної і всесвітньої культури здатна займатися самобудівництвом свого самобутнього, неповторного культурного образу, який є суттєвим додатком до загального духовно-культурного портрету людства» (Шевченко та ін., 2013, с. 10).

За думкою відомого філолога, мистецтвознавця, педагога, академіка Б. Лихачова «естетична вихованість людини, що починається зі здатності сприймати і цінувати красу нерозривно пов'язана з його світоглядом, способом життя, поведінкою» (Лихачов, 1985, с. 51).

Естетична вихованість особистості визначається академіком В. Шацькою як «самостійні особистісні дії, зовнішність, благородні манери поведінки, де важливу роль грає смак» (Шацька, 1999, с. 48).

Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. набув популярності гуманістичний підхід до виховання, прихильники якого: педагоги, психологи, культурологи вважають, що якщо колись процес передачі готових норм і цінностей був продуктивним, то сьогодні він призводить до планетарних катастроф. Світ швидко змінюється, а ті, хто не готові прийняти новизну прагнуть до взаємного знищення. Сформувані ні особистість, ні особистісні мотивації неможливо, – і тут наука змикається з релігією: людина – таємниця, і закони її розвитку непідвладні прямому втручання... Зовсім інша річ – розвиток (Театральна педагогіка: виховання почуттів).

На нашу думку, дана концепція виховання засобами театрального мистецтва є особливо актуальною саме у студентському світі, до якого належать майже дорослі особистості, пережити світогляд яких є досить важко, але можливо, створивши необхідні умови для внутрішнього розвитку (через гру, драматичну дію тощо), сприяти їхньому культурному зростанню, художньо-естетичному вихованню.

Естетичне виховання, тобто виховання прекрасним в усіх його проявах: фізичному і духовному, природньому і штучному, а також його складова – художнє виховання – були розглянуті автором в одній з попередніх публікацій, а саме «Художньо-естетична потреба як духовна доміюанта вищої освіти». В контексті даного дослідження необхідно підкреслити, що, за думкою автора, поняття «естетичне» та «художнє» не є синонімічними, «естетичне» має загальний, універсальний характер, воно відображує життя у багатьох, іноді полярних, контрастних його проявах:

прекрасному та потворному, одухотвореному та бездуховному, гармонійно організованому та безсистемному, тощо; воно в тій чи іншій мірі властиво будь-якій людині та її діяльності, суспільству, середовищу, природі та її явищам. Поняття «художнє» має безпосереднє відношення до творчого початку. Показовим прикладом такого визначення є англійське слово «art», що в якості іменника перекладається як «мистецтво», а в якості прикметника – «художній». До терміну «художнє» мають відношення поняття, явища та процеси, які пов'язані винятково з художньою творчістю, мистецтвом, його сприйняттям, оцінюванням, створенням. Отже, художньо-естетичне виховання може здійснюватися лише через спілкування з мистецтвом в його різноманітних проявах, через певні творчі дії.

Молодь приходить у студентський світ, маючи ще недостатньо духовно-культурного досвіду, бажаючи отримати (усвідомлено або несвідомо) моральні, етичні, естетичні орієнтири. Дехто із студентів вже має основи естетичного виховання, що виражається переважно через сприйняття прекрасного, втіленого в витворах мистецтва, існуючого в природній гармонії. Але для того, щоб творити самостійно, мислити нестандартно, щоб перетворитися з того, хто просто споживає, в того, хто створює, з того, хто сприймає, в того, хто транслює, необхідним є творчий процес як основний спосіб художньо-естетичної самореалізації. «Звичайно, найвищі прояви творчості доступні тільки деяким обраним геніям людства, але в щоденному житті навколо нас творчість є необхідною умовою існування, і все, що виходить за межі рутини і в чому є хоч йота нового, зобов'язане своїм походженням творчому процесу людини» (Виготський, 1967, с. 7).

Для пробудження у студентській молоді творчої складової, необхідно вирішити проблему раціональної організації навчально-виховного процесу, метою якого є художньо-естетичне виховання. На сьогодні в університетському середовищі існують різноманітні креативні клуби, студії гуртки, майстерні. На нашу думку, саме театральна студентська студія завдяки необмеженому виховному потенціалу методів театральної педагогіки, які є науково-методичним підґрунтям для її роботи, стає найкращим середовищем для культурного, творчого розвитку студентів. Завдяки своїй синтетичності, тобто поєднанню майже всіх існуючих на сьогодні видів мистецтва: літератури, музики, танця, живопису, акторської гри театральне мистецтво надає можливість учасникам студії реалізувати себе саме в тій творчій діяльності, до якої вони мають хист, бажання, талант.

Сучасний театр як «установа, організація, що здійснює сценічні вистави певним колективом артистів» (Словник української мови) і існує в умовах домінування «електронної» культури, мас-культурного контексту загальнодоступних видовищ, практично відмовився від виховної функції і розвивається як самодостатній творчий організм. Але вища школа, будучи осередком освіти та виховання інтелекгентної, культурної, творчої особистості не може залишити поза полем своєї уваги використання театральних форм та методів, які мають тисячолітню історію, та, разом з цим, постійно змінюються, перетворюються, оновлюються. Отже, середовище театральної студентської студії стає місцем, де відбувається художньо-естетичний розвиток особистості студента-актора, студента-глядача. Цей процес є можливим завдяки синтезу мистецтва та науки, театального та педагогічного світів, що поєднуються в театральній педагогіці, яка є «шляхом розвитку особистості у процесі навчання через сценічні засоби та дію, гру» (Засоби театральної педагогіки у процесі формування педагогічної майстерності), адже саме театру, як просторово-часовому виду мистецтва, «що відображає життя в сценічній дії...і є насамперед мистецтвом живих діючих сценічних образів» (Словник української мови) притаманна ця важлива функція виховання – розвиток. Дану думку підтверджує вислів Л. Виготського: «навчання тільки тоді є добрим, коли воно є творцем розвитку. Воно пробуджує й викликає до життя цілу низку функцій, які перебувають у стадії визрівання й розвитку» (Виготський, 1986, с. 12).

Відмінною рисою театральної педагогіки є нестандартний спосіб пізнання себе та навколишнього світу, який можна охарактеризувати як емоційно-чуттєво-фізично-дієвий. Завдяки своїй всеохоплюючій природі він сприяє «формуванню творчих, когнітивних здібностей, креативності, винахідливості, спостережливості, фантазії, уяви; розвиває пам'ять, підвищує рівень уваги; формує вміння налаштовуватися на творчий процес, керувати емоціями, волею, почуттями; вчить досконало володіти власним психофізіологічним апаратом як інструментом впливу на людей» (Театральна педагогіка та її вплив на формування мовної особистості).

До загальних методів театральної педагогіки, які стимулюють процес навчання та виховання відносяться: метод ігрового існування (перетворення «чогось», що взагалі вважається нереальним, або є нереальним в буденному житті певної людини); метод театралізації (наглядна презентація художнього (літературного) матеріалу; художньо-оформлена дія учасників театального колективу, студії, групи, тощо); метод драматизації (комплексний підхід, який будується на виявленні, посиленні, привнесенні конфлікту в певний художній матеріал та сприяє

активізації вербальних і невербальних комунікативних навичок в процесі творчого оволодіння знаннями на базі художньо-естетичного матеріалу); метод фізичної дії (використання багаточисленних невербальних, паралінгвістичних, екстралінгвістичних способів перевтілювання в певний образ).

Для того, щоб процес сприйняття, обробки та трансляції інформації за допомогою вищезгаданих методів був ефективним, керівнику-організатору студії необхідно володіти певними педагогічними та психологічними прийомами. Перш за все, це такі установки, як досягнення бажаного результату; визначення особистих переваг студентів-учасників студії; використання адаптованих прийомів акторської гри (релаксації, концентрації, магічного «якщо» тощо); а також лінгводидактичні положення: використання всіх типів мовленнєвої діяльності та її різноманітних форм (літературний твір (проза, поезія), пісня, мультимедійний твір тощо).

В професійному театральному світі існує декілька популярних театральних систем, які базуються на «ефекті відчуження» «епічного театру» Б. Брехта, принципах «вживання в образ» системи К. Станіславського, націленої на трансформацію «мистецтва уявлень» на «мистецтво переживань» та драматичних шкіл, які використовують дещо перероблені варіанти даних систем. Разом із класичними формами театального мистецтва все більшу популярність сьогодні набувають експериментальні вистави, міждисциплінарні проекти, в яких творчість митців, що належать до різних галузей мистецтва: літератури, музики, танцю, графіки, архітектури трансформується, стираються грані, розчиняються кордони. Театральна педагогіка як шлях прогресивного розвитку через сценічну дію (чуттєвого, емоційного, інтелектуального, художньо-естетичного) має у своєму ресурсі методологію всіх існуючих театральних систем, та може розвивати такі основні положення методу професійної акторської гри як релаксація, сенсорна пам'ять, концентрація, внутрішнє перетворення, запропоновані обставини, наскрізна дія, партитура вистави, надзадача (цільові установки).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Системи, методи, положення, розглянуті вище, в контексті театральної педагогіки мають бути спрямовані та те, щоб викладач-керівник студії, режисер сприяв появі та розвитку художньо-естетичних потреб та творчих здібностей студентів, виховував здатність до креативної дії; спроможність сприймати, оновлювати, створювати нове, прекрасне, цікаве у «театральному будинку» університетської студії, де зустрічаються та взаємодіють освіта, наука та мистецтво, їхні традиції, цінності та інноваційні методи.

Театральна педагогіка покликана бачити значущість в самому творчому процесі (а не лише в результаті), відкривати нове в особистісному світосприйнятті та оточуючому світі, вирішувати важливі проблеми соціалізації, адаптації, культурного дорослішання, художньо-естетичного виховання окремої людини і загальної гуманізації суспільства; відкривати, осягати та розвивати найкращі людські якості: доброту, інтелігентність, толерантність, емпатію. Методи театральної педагогіки можна визначити як дієвий інструмент для створення креативного освітнього простору для викладача і студента, що має своїм «надзавданням» художньо-естетичне виховання, яке відбувається через «наскрізну дію» творчого розвитку.

В даній статті була зроблена спроба розглянути можливості театральної педагогіки в художньо-освітньому вихованні. Оскільки протягом восьми років автор є керівником університетської театру-студії і основною темою його досліджень є формування художньо-естетичних потреб у студентів засобами театального мистецтва, ним планується більш детально розглянути методи театралізації та драматизації з наданням практичних зразків їхньої імплементації в театральній студентській студії «Magic Pie».

Література

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. СПб : Союз, 1967. 93 с.
2. Выготский Л. С. Конкретная психология человека. Москва : Вестник Московского университета, 1986. 59 с.
3. Шевченко Г. П., Антоненко Т. Л., Белих О. С., Зеленов Є. А., Карпенко І. М., Креск О. Є. ... Шайкіна О. О. Духовно-культурні цінності виховання людини: монографія. Луганськ: НОУЛІДЖ, 2013. 322 с.
4. Лихачев, Б. Т. Теория эстетического воспитания школьников. Москва : Просвещение, 1985. 146 с.
5. Сафарян С. І. Засоби театральної педагогіки у процесі формування педагогічної майстерності. URL : http://elibrary.kubg.edu.ua/3897/1/S_Safaryan_IMVSHU_4_IPP_O.pdf.
6. Театр. URL : <http://sum.in.ua/s/teatr>.
7. Театральна педагогіка та її вплив на формування мовної особистості. URL : <http://mova.ippp.kubg.edu.ua/teatralna-pedagogika>.
8. Театральная педагогика: воспитание чувств. URL : <https://medium.com/@culttrigger/театральная-педагогика-воспитание-чувств-afee8bdaff2b>.
9. Шацкая В. Н. Общие вопросы эстетического воспитания школьников. Москва : Просвещение, 1999. 142 с.

References

1. Vygotskiy, L. S. (1967). *Voobrazheniye i tvorchestvo v detskom vozraste [Imagination and creativity in childhood]*. SPb: Soyuz (rus).
2. Vygotskiy, L. S. (1986). *Konkretnaya psihologiya cheloveka [Specific human psychology]*. Moscow: Vestnik Moskovskogo universiteta (rus).
3. Shevchenko, H. P., Antonenko, T. L., Bielyh, O. S., Zelenov, Ye. A., Karpenko, I. M., Krsek, O. Ye. ... Shaikina, O. O. (2013). *Duhovno-kulturni tsinnosti vyhovannya lyudyny: monograph [Spiritual and cultural values of individual: monograph]*. Luhansk: NOULIDZH (ukr).
4. Lihachev, B. T. (1985). *Teoriya esteticheskogo vospitaniya shkol'nikov [Theory of aesthetic education of schoolchildren]*. Moscow.: Prosveshcheniye (rus).
5. Safaryan, S. I. *Zasobi teatralnoy pedagogiki u procesi formuvannya pedagogichnoy maysternosti [Means of theatrical pedagogy in the process of forming pedagogical skills]*. Retrieved from http://elibrary.kubg.edu.ua/3897/1/S_Safaryan_IMVSHU_4_I_PPO.pdf (ukr).
6. *Teatr [Theatre]*. Retrieved from <http://sum.in.ua/s/teatr> (ukr).
7. *Teatral'na pedagogika ta ii vpliv na foruvannya movnoyi osobystosty*. Retrieved from <http://mova.ippo.kubg.edu.ua/teatralna-pedagogika>.
8. *Teatral'naya pedagogika: vospitaniye chuvstv [Theatrical pedagogy: the education of the senses]*. Retrieved from <https://medium.com/@culttrigger/teatral'naja-pedagogika-vospitanie-chuvstv-afee8bdaff2b> (rus).
9. Shatskaya, V. N. (1999). *Obshhie voprosy esteticheskogo vospitaniya shkol'nikov [General questions of aesthetic education of schoolchildren]*. Moscow: Prosveshcheniye (rus).

ВОЗМОЖНОСТИ ТЕАТРАЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКИ В ХУДОЖЕСТВЕННО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ТЕАТРА-СТУДИИ

Н. А. Барвина

Статья посвящена вопросу определения возможностей театральной педагогики в процессе художественно-эстетического воспитания студентов – участников театральной студии. Сделана попытка раскрыть содержательные основы таких понятий и явлений, как «воспитание студентов», «художественно-эстетическое воспитание», «развитие», «театральное искусство», «театральная педагогика», «театральные методы», «театральная студия». Проанализированы основные исследования, в которых рассмотрена данная проблема и на которые опирается автор. Подчеркнута важность художественно-эстетического воспитания человека в XXI веке. Развитие личности признано главной концепцией воспитания средствами театрального искусства. Определен характер «художественного» и «эстетического» и их роль в культурном воспитании. Выяснена функция искусства в воспитании творческой составляющей личности. Рассмотрена проблема рациональной организации учебно-воспитательного

процесса, одной из целей которого является художественно-эстетическое воспитание. Университетская театральная студия рассматривается как лучшая среда для творческого развития студентов университета. Театральная педагогика с ее неограниченным воспитательным потенциалом признается активным средством воспитания, всестороннего развития личности в процессе обучения в вузе, который происходит через сценические методы и творческие действия. Определяются главные черты театральной педагогики и ее общие методы, которые способствуют стимуляции процесса обучения и воспитания. Упомянуты педагогические и психологические установки, необходимые для работы театральной студии. Отмечается уместность использования принципов и эффектов всех существующих на сегодня театральных систем и возможности имплементации основных положений метода профессиональной сценической деятельности.

Ключевые слова: воспитание, художественно-эстетическое воспитание, развитие, творческая деятельность, театральное искусство, театральная педагогика, театральные методы, театральная студия, студент.

POTENTIALITIES OF THEATRICAL PEDAGOGY IN THE ARTISTIC AND AESTHETIC EDUCATION IN THE CONDITIONS OF THE THEATRE-STUDIO

N. O. Barvina

The article is devoted to the issue of determining the possibilities of theatrical pedagogy in the process of artistic and aesthetic education of the students participating in a university drama studio. An attempt to define the substantive foundations of such concepts and phenomena as «students' education», «artistic and aesthetic education», «development», «theatrical art», «theatrical pedagogy», «theater methods», «theater studio» has been made. The basic research in which the given problem is considered and on which the author relies have been analyzed. The importance of the artistic and aesthetic education has been highlighted. Personality development through the means of theatrical art has been recognized as the main concept of education. The character of «artistic» and «aesthetic» has been determined. The function of art in education has been clarified. The problem of rational organization of the artistic and aesthetic educational process has been considered. University drama studio has been proclaimed as the best environment for cultural and creative development of the students. Theatrical pedagogy with its unlimited educational potential is supposed to be an active means of education, of the personality's all-round development in the frame of learning process through the theatrical methods and creative actions. The main features of theatrical pedagogy and its general methods contributing to the education stimulation have been mentioned. The attention has been paid to the pedagogical and psychological approaches to the studio work organization. The appropriate use of all existing theatrical systems principles and the possibility of implementing the main acting methods have been analyzed.

Key words: Education, artistic and aesthetic education, development, creative activity, theatrical art, theatrical pedagogy, theatrical methods, theater studio, student.

Барвіна Наталія Олександрівна – аспірант кафедри педагогіки, викладач кафедри іноземних мов та професійної комунікації Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Сєвєродонецьк, Україна). E-mail: barvina.na@gmail.com

Barvina Nataliia Oleksandrivna – post-graduate of the Department of Pedagogy, lecturer of Foreign Languages and Professional Communication Department of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: barvina.na@gmail.com

УДК (17.022.1+17.035.3):314.6(73)

ДУХОВНО-КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ ТА ТРАДИЦІЇ ВИХОВАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ РОДИНИ

Л. Е. Беловецька

У статті здійснено огляд сучасних тенденцій розвитку духовно-культурних цінностей та традицій виховання американської родини. Доведено, що ці питання не були предметом окремого дослідження. Зазначено те, що розвиток духовно-культурних цінностей та традицій виховання відбувається на тлі аналізу демографічних змін і зростання в американському суспільстві переорієнтації цінностей. Виокремлено шляхи впровадження американського досвіду родинного виховання в українську сім'ю. Визначено перспективи подальших наукових пошуків у зазначеному напрямі. Кожна нація має свій унікальний досвід і сформовані традиції родинного виховання. Зазначимо, що педагогічно цінний досвід у цьому напрямі накопичено саме в США – країні з найсучаснішими педагогічними концепціями. Виходячи з цього, з метою подальшого використання кращих світових надбань в Україні, доцільним є вивчення здобутків американського досвіду родинного виховання, духовно-культурних цінностей та традицій. Нажаль, переважна більшість дослідників констатують, що сучасні батьків з певних причин не спроможні повною мірою дбати про духовний розвиток своїх дітей. У більшості випадків у батьків відсутня елементарна педагогічна культура, вони не володіють засобами гуманістичного спілкування, на базі якого зароджуються, розвиваються і зміцнюються духовні цінності дитини.

***Ключові слова:** традиції виховання, духовно-культурні цінності, родина.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Расове, етнічне та